

POSTANOWIENIE

6 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 6 marca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J. K., M. K., T. K., J. C. i A. W.
przeciwko K. K., T. N., M. K. i D. K.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na skutek skargi kasacyjnej J. K., M. K., T. K., J. C. i A. W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie
z 21 grudnia 2023 r., I Ca 369/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powodów T. K., J. K., J. C., A. W. i M. K. oraz pozwanego D. K. solidarnie na rzecz pozwanych M. K. i K. K. tytułem kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powodów T. K., J. K., J. C., A. W. i M. K. oraz pozwanego D. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z 21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparli na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega, według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, na sformułowaniu tego zagadnienia, powołaniu przepisu, na tle którego ono powstało oraz wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz

innych podobnych spraw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2024 r., I CSK 2070/24).

Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 26 września 2005 r., II PK 98/05, postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18). Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06).

Natomiast oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13; z 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14), a przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 października 2007 r., III CSK 216/07; z 20 marca 2014 r., I CSK 18/14).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest zatem oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96; z 24 października 2006 r., II PK 38/06 oraz wyroki

Sądu Najwyższego: z 17 marca 2006 r., I CSK 63/05; z 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07; z 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10).

Skarżący wniesli o przyjęcie do rozpoznania ich skargi kasacyjnej „z uwagi na fakt, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na rozstrzygnięciu czy w sytuacji gdy strony umowy dożywocia, o której mowa w przepisie art. 908 § 1 k.c. nie określiły w jej treści zobowiązań nabywcy nieruchomości wobec dożywotnika, choć mogły to uczynić z uwagi na fakt że zobowiązania wymienione w tym przepisie mają charakter dyspozytywny, mogą być określane przez dożywotnika nabywcy nieruchomości na bieżąco, każdego dnia, w nieograniczonym zakresie, w sposób jednostronny i samodzielny przez dożywotnika bez zachowania szczególnej formy i czy wówczas nabywca nieruchomości był zobowiązany do ich realizacji jeśli nie zostały określone w umowie, a nadto czy strony umowy dożywocia mogą się umówić, aby zobowiązania nabywcy nieruchomości zawarte w umowie względnie przewidziane w przepisie art. 908 § 1 k.c. wykonywane były na rzecz dożywotnika przez osoby trzecie, a nie osobiście przez nabywcę nieruchomości, a to wszystko w ramach zasady swobody umów przy bezsprzecznym charakterze umowy dożywocia jako umowy wzajemnej o alimentacyjnym charakterze.” Względnie w przypadku uznania, że przyjęcie skargi kasacyjnej, w oparciu przesłankę z art. 398⁹ §1 pkt 1 k.p.c., jest nieuzasadnione, wniesli o przyjęcie skargi kasacyjnej z uwagi na jej oczywistą zasadność, z powodu naruszenia przez Sąd II instancji art. 908 § 1 k.c. w zw. z przepisem art. 58 § 1 k.c., jako kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego, które spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego, a zaskarżonego orzeczenia.

Należy wskazać, że nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi wątpliwości, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako

podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2012 r., I UK 118/12). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11).

Niezależnie od powyższego wywód skarżącego w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełniał powyższych wymagań. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że sam sposób wykonywania umowy nie rzutuje na jej ewentualną nieważność. Nie ma też wątpliwości, co do braku obowiązku osobistego świadczenia przez zobowiązanego z tytułu umowy dożywocia.

Zgodzić się też należy z Sądem drugiej instancji, że w treści aktu notarialnego z 13 grudnia 2012 r. obowiązki J. Z. względem J. K. określone zostały dosyć lakonicznie i ogólnie, bowiem zobowiązała się ona, w zamian za przeniesienie do jej majątku prawa własności nieruchomości, do zapewnienia mu dożywotniego utrzymania. Taki sposób sformułowania umowy powodował, że od woli dożywotnika zależało, które z przewidzianych w przepisie prawa świadczeń zobowiązana będzie wykonać J. Z. i w jakim zakresie będzie się to odbywać. W szczególności wolą J. K., pomimo zawartej umowy dożywocia, było to, aby to H. B. (siostra J. K.) dokonała pochówku jego zwłok po uprzedniej kremacji, na co H. B. wyraziła zgodę i co przybrało postać odrębnego aktu notarialnego w przedmiocie oświadczenia dotyczącego pochowania zwłok. Jeżeli zatem J. K. akceptował taką formę jego utrzymania, która przejawiała się podziałem obowiązków na poszczególnych członków jego rodziny, to należało przyjąć, że było to zgodne z jego wolą oraz osobistymi wówczas potrzebami i dopóki nie zgłaszał w tym przedmiocie sprzeciwu żądając np. aby to wyłącznie J. Z. sprawowała nad nim opiekę, utrzymywała go, gotowała posiłki, czy pielęgnowała w chorobie, to nie ma innych podstaw, by uznać, że umowa dożywocia była nieważna i sporządzona

została dla pozoru, celem uszczuplenia masy spadkowej i pozbawienia jego żony i dzieci prawa do zachowku.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

M.L.

[a.ł.]